

8 december 2009

Reactie op Cliëntenparticipatie Werk en Inkomen (rapport Meccano & IpsosFacto, 8 september 2009)

Inleiding

- I. Onjuistheden en evidente onvolkomenheden
- II. Enkele recente ontwikkelingen m.b.t. (ketenbrede) cliëntenparticipatie
- III. Conclusies en aanbevelingen

Een onderzoek naar de cliëntenparticipatie WWB in de gemeente Leiden kan worden beschouwd als een teken van ontevredenheid of van de waarde die wordt gehecht aan cliëntenparticipatie in een tijd van bestuurlijke en wettelijke veranderingen. De Cliëntenraad SoZA verkiest de tweede interpretatie. In deze notitie met opmerkingen over het rapport zal eerst worden ingegaan op enkele onjuistheden die er helaas instaan, enkele evidente onvolkomenheden vervolgens op enkele recente ontwikkelingen m.b.t. cliëntenparticipatie en daarna op de conclusies en aanbevelingen. Er is voor deze volgorde gekozen omdat onjuiste aannames en onvolledige informatie immers kunnen leiden tot onjuiste gevolgtrekkingen en adviezen.

De Cliëntenraad SoZA heeft het eigen functioneren en de huidige verordening cliëntenparticipatie al in een notitie geëvalueerd (maart 2009; bijlage 1).

I. Onjuistheden en evidente onvolkomenheden

Op pagina's 20 en 22 wordt verwezen naar standpunten en aanbevelingen van de LCR. Deze zijn onjuist weergegeven, zo is gebleken uit een uitvoerig gesprek met de voorzitter van de LCR op 13 november 2009. De LCR is geen voorstander van een overkoepelende en coördinerende raad van experts.

Op pag. 14 worden de indruk gewekt dat aanbevelingen van de 'Commissie De Vries' al werkelijkheid zijn geworden. Dit is echter allerm minst het geval. De kabinetsreactie was voorzichtig (februari 2009). Er komen enkele proefprojecten en de afbakening van de doelgroep en systematiek van de indicering zijn onduidelijk. Vooralsnog ziet het kabinet in het rapport slechts een "waardevolle denkrichting" en "aanknopingspunten". Er zijn daarom geen concrete gevolgen voor cliëntenparticipatie. Men kan immers geen voorstellen doen op basis van wetgeving die er misschien ooit eens in de toekomst zou kunnen komen.

Op pag. 33 staan zeer suggestieve en kwalijke opvattingen van een raadslid, het enige dat werd bevraagd. Zij wordt opgevoerd als een spreekbuis van de gemeenteraad en vindt dat de Cliëntenraad een harde en niet-constructieve houding aanneemt als de adviezen van de Cliëntenraad contrair de voorstellen van het college zijn. Dit is ver van de waarheid. De Cliëntenraad onderbouwt een "nee" altijd en formuleert alternatieven. Een cliëntenraad is echter geen 'raad van instemming'.

Op dezelfde pagina staat dat de Cliëntenraad voortdurend voor scholing van bijstandsgerechtigden pleit. Dat doet de Cliëntenraad inderdaad al jaren, maar altijd voor arbeidsmarktgerichte scholing en vanuit het standpunt dat werkzoekenden goed moeten worden toegerust voor een duurzame plaats op de arbeidsmarkt. De Cliëntenraad SoZA pleit overigens al evenveel jaren voor duale trajecten. Dit kan botsen met beleidsdoelstellingen, want die zijn helaas vaak op de korte termijn gericht. Een kritische instelling van een cliëntenraad mag echter niet worden verward met negativiteit.

Op pag. 36 staat dat de "interne voorzitter" (= voorzitter) "door sommigen overheersend" wordt gevonden. Dat is een anonieme aantijging en verdachtmaking van een persoon die de grens van het betamelijke dreigt te overschrijden. Op dezelfde pagina staat ook dat de voorzitter (en enkele andere leden) volgens het aftreedrooster moet aftreden. Dit is niet juist, want het lidmaatschap had op grond van de verordening per 1 januari 2009 met vier jaar verlengd kunnen worden.

Op pag. 47 wordt gesuggereerd dat de Cliëntenraad zou bemiddelen bij individuele klachten en ook elders wordt de suggestie gewekt (bijv. pag. 48) dat de Cliëntenraad individuele en algemene belangenbehartiging door elkaar haalt. Dit is onjuist. De Cliëntenraad heeft nog nooit aan individuele belangenbehartiging gedaan, maar verwijst door naar de juiste instanties.

Op pag. 50 wordt de suggestie gewekt dat de adviezen van de Cliëntenraad "veelal negatief van karakter" zouden zijn met "te weinig inhoudelijke verdieping". Men kan uiteraard kritiek hebben op de aanbevelingen en standpunten van de Cliëntenraad, het verwijt van negativiteit en een gebrek aan inhoud is echter onredelijk en aantoonbaar onjuist. Misschien houden sommigen een andere opvatting dan die van het openbaar bestuur

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W.

voor te weinig inhoudelijk en ook hier verwacht men kritiek met negativiteit. Wellicht hebben enkele functionarissen moeite met een "liever niet" of "het kan anders en beter". Ook wordt de suggestie gewekt dat de Cliëntenraad in strijd met wetgeving zou adviseren. Dit is onjuist, de Cliëntenraad heeft dat nooit gedaan. Het vertrekpunt van de advisering door de Cliëntenraad is echter doorgaans een ander dan dat van het openbaar bestuur. Beleid en uitvoering komen vooral vanuit wet- en regelgeving, politieke opvattingen van gemeenteraad en portefeuillehouder en in toenemende mate managementdenken tot stand. De Cliëntenraad redeneert doorgaans vanuit de mensen (een verzameling individuen), maar uiteraard niet met veronachtzaming van de mogelijkheden en beperkingen van wet- en regelgeving. Wellicht is dat niet voor iedereen even inzichtelijk. De opstelling van de respondenten van de gemeente Leiderdorp, die aangeven "graag scherp gehouden te worden door een goede sparringpartner" lijkt ons een constructieve en verstandige.

Op pag. 53 staat dat de voorzitter van de Cliëntenraad voornemens zou zijn om af te treden. Dit is onjuist. Verder is steeds sprake van een "interne voorzitter". Dit zou impliceren dat er ook een 'externe voorzitter' is, wat dat ook moge zijn. De Cliëntenraad heeft één voorzitter. Daarnaast is er een voorzitter van het maandelijks overleg tussen de gemeente en de Cliëntenraad, ook wel 'onafhankelijke voorzitter' genoemd.

II. Enkele recente ontwikkelingen m.b.t. (ketenbrede) cliëntenparticipatie

Contacten met de Wsw-raad Leiden en Leiderdorp

Er is regelmatig contact op bestuurlijk niveau, waarbij de (on)mogelijkheid van gezamenlijke advisering aan de orde kan komen. De Wsw-raad heeft ruimte op de website van de Cliëntenraad SoZA gekregen. Ook is besloten om gezamenlijke bijeenkomsten te houden, waarvan de eerste een gezamenlijke nieuwjaarsreceptie zal zijn, na de gemeenteraadsverkiezingen en vorming van een nieuw college gevolgd door een themabijeenkomst. De Wsw-raad mag (op nader overeen te komen tijden) gebruik maken van de door de Cliëntenraad SoZA gehuurde kantooruimte.

Cliëntenparticipatie integrale dienstverlening c.q. Werkplein

Er is regelmatig overleg in een werkgroep met vertegenwoordigers van de Cliëntenraden WWB Leiden en Voorschoten en de Cliëntenraad UWV district Den Haag (Den Haag, Leiden). Er is gesproken met het management van het UWV Werkbedrijf in Leiden en begin december 2009 vond een verkennend gesprek plaats met de projectleider "integrale ketendienstverlening vorming Werkplein Leiden" over cliëntenparticipatie Werkplein. Op veel plaatsen in Nederland is al een Werkplein en in een aantal gevallen heeft cliëntenparticipatie daar concreet vorm gekregen, dikwijls met een convenant tussen de betrokken cliëntenraden WWB en UWV, gemeenten en het UWV (bijv. Zwolle, Amstel-Venen, Emmen en Maastricht). In die gevallen is er een apart overleg- en adviesorgaan, bestaande uit afgevaardigden van de individuele cliëntenraden. Waarschijnlijk zal ook in Leiden e.o. hiervoor gekozen worden. De Wsw-raad zou dan een van de deelnemende raden kunnen zijn. Dan zou er dus al een vorm van ketenbrede cliëntenparticipatie tot stand zijn gekomen, maar op initiatief van de cliëntenraden van onderop gevormd in plaats van van bovenaf opgelegd. Een dergelijke ontwikkeling doet recht aan het principe van cliëntenparticipatie.

Maatschappelijke organisaties

Vorige evaluaties lieten zien dat de inbreng van belangenorganisaties tegenviel. Uit contacten is gebleken dat men wel een bijdrage wil leveren als er een voor de achterban van de betreffende organisatie onderwerp aan de orde is, maar dat men liever niet deelneemt aan reguliere vergaderingen omdat veel onderwerpen niet relevant (genoeg) zijn. In dit verband is ook de term 'agenda-leden' gevallen. De Cliëntenraad heeft getracht om via de consultant minderheden van Libertas (die een aantal organisaties ondersteunt) een lid van de groep nieuwe Nederlanders (namens de overkoepelende organisatie) te werven, maar tot nu toe zonder succes. Verder zijn er op dit moment contacten met de FNV in verband met FNV Lokaal.

Verordening Cliëntenparticipatie WWB en WIJ

De verordening is in december 2009 enigszins gewijzigd. Onjuistheden in verband met recente ontwikkelingen zijn gecorrigeerd en de doelgroep is uitgebreid naar WIJ-cliënten.

III. Conclusies en aanbevelingen

In grote lijnen kan de Cliëntenraad het merendeel van de conclusies onderschrijven (zie echter ook 'I. Onjuistheden en evidente onvolkomenheden'), maar dit geldt zeker niet voor de aanbevelingen voor zover deze betrekking hebben op een andere organisatiestructuur.

De Cliëntenraad SoZA is geen voorstander van een gezamenlijke WWB/Wsw-raad (de WMO-raad is geen cliëntenraad, valt onder een andere portefeuillehouder en heeft veel te weinig raakvlakken) en ziet geen enkel voordeel in zo'n orgaan. Er zijn bovendien te weinig overeenkomsten tussen de Wsw en WWB en tussen de doelgroepen. De Cliëntenraad SoZA houdt zich met een breder scala van onderwerpen bezig. Wsw'ers zijn bovendien werknemers (met een CAO) op wie het arbeidsrecht van toepassing is en die o.a. in de ondernemingsraad een vertegenwoordiging hebben. Wat blijft voor een cliëntenraad Wsw zijn de behartiging van de belangen van Wsw-geïndiceerden zonder arbeidsplaats (in algemene zin) en de beleidsadviesing

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W.

Wsw. De Cliëntenraad wijst er in dit verband verder op dat WWB'ers een fundamenteel andere relatie met de gemeente hebben (incl. wat betreft handhaving, sancties enz.) dan Wsw'ers. Daarnaast wordt de Wsw uitgevoerd door een ander onderdeel van de gemeente dan de WWB.

Het kan niet worden uitgesloten dat de wetgeving in de toekomst wordt gewijzigd of dat regelingen worden samengevoegd. Dat is dan het moment voor heroverweging en eventuele invoering van een andere opzet van de cliëntenparticipatie. Op basis van een verwachting kan men echter geen concrete wijzigingen doorvoeren, want de feitelijke ontwikkelingen kunnen uiteindelijk heel anders verlopen.

Samenwerking tussen en gemeenschappelijke advisering over bepaalde onderwerpen door de beide raden is uiteraard mogelijk. Met samenwerking is al een begin gemaakt (zie hierboven) en deze zal waarschijnlijk het komend jaar verder gestalte kunnen krijgen. Deze samenwerking is echter van onderop ontstaan na de oprichting van de Wsw-raad en het lijkt ons beter om deze verder te laten ontwikkelen door de beide bestaande raden. Daarnaast is de Wsw-raad er nog niet zo lang en zal deze 'zijn weg nog moeten vinden'. In een van bovenaf opgelegde coördinerende en overkoepelende participatie- of samenwerkingsraad ziet de Cliëntenraad SoZA geen enkel voordeel. Zo'n van bovenaf opgelegde structuur heeft geen draagvlak. Het lijkt ons daarom beter om de beide raden op eigen initiatief te laten samenwerken daar waar dit nuttig of nodig is en op een wijze die dan gezamenlijk wordt ontwikkeld zonder interventie door derden. De tijd en de praktijk zullen dan leren wat de beste vorm van samenwerking is.

De Cliëntenraad SoZA bestaat al twaalf jaar en geen enkele organisatie functioneert gedurende zo'n lange periode geheel probleemloos of zonder tekortkomingen. De Cliëntenraad SoZA heeft in al die jaren als zelfstandige organisatie kunnen bestaan met een eigen en zelf beheerd budget, een eigen bestuur en een eigen kantoorruimte. De situatie is nooit zo ernstig geweest dat een andere opzet nodig is. De Cliëntenraad SoZA wil wel op basis van de eigen conclusies en het rapport een verbeterplan opstellen, met als hoofddoel kwaliteitsverbetering (belangrijk nevendoeel: het waarborgen van de continuïteit), iets wat elders ook wel eens gebeurt. Dat zou geïmplementeerd moeten zijn als er een nieuwe college aantreedt.

Na bijvoorbeeld twee of drie jaar kan de situatie dan geëvalueerd worden en is waarschijnlijk duidelijk geworden waar en of verdere samenwerking tussen, of zelfs integratie van, de raden nodig is en waar een gescheiden functioneren meer voordelen biedt. Boven heeft dan de ketenbrede en gemeentegrenzen overschrijdende cliëntenparticipatie bij het Werkplein definitief gestalte gekregen, zodat die bij de evaluatie kan worden meegenomen.

Leiderdorp

in maart 2009 schreven wij al:

Al enige tijd zijn de 'sociale diensten' van Leiden en Leiderdorp gecombineerd. Leiderdorp heeft echter geen Cliëntenraad. Het zou dus voor de hand liggen om één (gezien de getalsmatige verhoudingen) Leiderdorpse cliënt uit te nodigen zich bij de Leidse Cliëntenraad SoZA aan te sluiten. Echter, de gemeenten hebben wel hun eigen beleid en dan zou de merkwaardige en ongewenste situatie ontstaan dat burgers advies uitbrengen aan een college of gemeenteraad van een andere gemeente dan die waarin zij zelf wonen. Het alternatief (...) is dat alleen die ene Leiderdorpse vertegenwoordiger de gemeente Leiderdorp adviseert en in die gemeente de politiek actief volgt en benadert, en geen bemoeienis hoeft te hebben met het Leidse beleid. Met het oog op beleidsadvisering zouden daarom twee aparte cliëntenraden te verkiezen zijn. Het zou dan onderzocht moeten worden of aan (...) vergaderingen (...) over uitvoeringspunten een kleine delegatie aan de Cliëntenraad SoZA toegevoegd zou kunnen worden. Het is nu niet goed te overzien of dit in de praktijk werkbaar is.

Bijlage 1: Evaluatie cliëntenparticipatie WWB in Leiden (9 maart 2009)

Inleiding

- I. Cliëntenparticipatie WWB
- II. Verordening Cliëntenparticipatie WWB (2004)
- III. Voorlopige conclusies

Na in de invoering van de Wet werk en bijstand (WWB) werden gemeenten verplicht om cliëntenparticipatie WWB in te voeren. De gemeente Leiden had al een cliëntenraad en er werd in 2004 besloten om die vanaf 1 januari 2005 te continueren. De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt sindsdien op basis van de verordening Cliëntenparticipatie WWB de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W. Vorig jaar werd besloten die verordening te evalueren en eventueel aan te passen. De Cliëntenraad voelde zelf de behoefte om ook het eigen functioneren onder de loep te nemen. Dit document bestaat daarom uit een evaluatie van het functioneren van de Cliëntenraad SoZA en een evaluatie van de huidige verordening Cliëntenparticipatie WWB.

In de inleiding bij de huidige verordening cliëntenparticipatie schrijft het college dat het *"zich inspant voor het bestaan van een orgaan dat zich richt op de belangenbehartiging van bijstandsgerechtigden, mensen met een uitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet en andere werkloze werkzoekenden zonder uitkering die onder de werking van de WWB vallen"* en dat daaruit *"voor de gemeente een aantal verplichtingen, bijvoorbeeld een tijdige en volledige informatievoorziening en een adequate faciliterend"* volgen. Van de leden van de Cliëntenraad wordt natuurlijk ook iets verwacht: *"dat ze zich goed van hun taak kwijten. Dat betekent, dat ze (a) zich ervan bewust zijn welke verantwoordelijkheid ze dragen, (b) bereid zijn zich in te zetten voor de Cliëntenraad en voldoende tijd vrij te maken en (c) zich ervan bewust zijn, dat ze over voldoende kennis moeten beschikken om hun taak te kunnen vervullen"*.

De Cliëntenraad is niet zonder meer te vergelijken met een adviesraad. Een adviesraad komt meestal niet voort uit een wettelijke verplichting, is geen overleg- én participatieorgaan en is geen belangenbehartiger in algemene zin. In een adviesraad zitten doorgaans vertegenwoordigers van organisaties maar geen cliënten (op persoonlijke titel). Daarnaast zal de werkwijze verschillen en is de werklast van de Cliëntenraad groter. De advisering vanuit de praktijk vormt een extra waarde van een orgaan als de Cliëntenraad SoZA en biedt een uniek terugkoppelingsmechanisme m.b.t. beleid en uitvoering.

I. Cliëntenparticipatie WWB

1. Leden van de Cliëntenraad

De meerderheid van de leden van de Cliëntenraad bestaat uit WWB-ontvangers. De andere leden zijn vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, waarbij de enige constante factor de vertegenwoordiger van de vakbeweging bleek te zijn. Bij de evaluatie van de cliëntenparticipatie sociale zaken 1999-2004 werd geconstateerd: *'de kwalitatieve en kwantitatieve inbreng van belangenorganisaties is veelal beperkt'* (Inleiding verordening cliëntenparticipatie WWB). Het was gebleken dat vertegenwoordigers van belangenorganisaties *'niet altijd een extra waarde voor de Cliëntenraad'* hebben. Dit geldt helaas ook voor de periode 2005-heden. Net als in de vorige periode waren er vaak geen plaatsvervangende leden van belangenorganisaties, of ze kwamen niet als het vaste lid verhinderd was, dit in strijd met de verordening.

De leden van de Cliëntenraad vormen geen perfecte afspiegeling van het cliëntenbestand. 40-, 50- en 65-plussers, alleenstaanden, alleenstaande ouders, mannen en vrouwen zijn vertegenwoordigd, maar jongeren en allochtonen ontbreken op dit moment. Er wordt wel naar gestreefd om dit te corrigeren. De vorige evaluatie heeft echter geleerd dat een *'starre verdeling op basis van de samenstelling van het cliëntenbestand (...)* onwerkbaar' is, *'vooral als geschiktheid van de kandidaten zwaar gaat wegen'*.

Het is niet altijd gemakkelijk om voldoende capabele leden aan te trekken en te houden. Een belangrijke oorzaak van het verloop is uiteraard uitstroom naar werk. Voor een deel kunnen kwalitatieve tekortkomingen worden ondervangen met scholing en training en het is de bedoeling daaraan de komende tijd meer aandacht te besteden. Het aantal leden is overigens van ondergeschikt belang (mits niet te groot) en is altijd voldoende geweest.

2. Werkwijze en activiteiten

De Cliëntenraad vergadert 1X per maand intern en overlegt 11X per jaar met ambtelijke vertegenwoordigers van het college. Het zijn frequenties die goed bevallen. Gevraagde en ongevroegde adviezen worden eerst intern besproken, vaak voorafgegaan door een ambtelijke toelichting tijdens het overleg. Vervolgens wordt een schriftelijk advies uitgebracht. Dit behoort deel uit te maken van de bestuurlijke besluitvorming. 'Kleinere' aangelegenheden, voorlichting en communicatie en diverse uitvoeringskwesties worden tijdens het overleg besproken. Dat zijn vaak zaken die voortvloeien uit contacten met cliënten.

Helaas heeft de gemeentelijke reorganisatie 'Anders Werken' de cliëntenparticipatie bemoeilijkt doordat beleid, communicatie en uitvoering nu zijn verspreid over meerdere concerndirecties, afdelingen en teams, functieomschrijvingen werden gewijzigd en ambtenaren andere functies kregen of zijn vertrokken.

Ook worden leden van de gemeenteraad regelmatig benaderd, geïnformeerd en ongevraagd geadviseerd over beleid op het gebied van werk en inkomen in brede zin, en af en toe over daarmee verband houdende beleidsterreinen, zoals volkshuisvesting. Daarnaast zijn er contacten met de wethouder werk en inkomen, al verliepen die wel eens moeizaam. De opmerkingen van de Cliëntenraad komen dikwijls ter sprake tijdens vergaderingen van de betreffende raadscommissie en/of de gemeenteraad.

De adviezen van de Cliëntenraad leiden uiteraard niet altijd tot bijsturing van het beleid of de uitvoering in de geadviseerde richting, maar dikwijls ook wel. Soms zijn de effecten pas na enige vertraging merkbaar. Zo vergde het bijv. veel tijd en meerdere adviezen om college en gemeenteraad te overtuigen van het grote belang van goed arbeidsmarktgerichte scholing als wezenlijk onderdeel van re-integratietrajecten.

Informatievoorziening naar achterban vindt plaats d.m.v. een goed bezochte website, een column in de nieuwsbrief werk en inkomen, een folder, de pers (soms), (openbare) bijeenkomsten, laagdrempelige gesprekken e.d. De Cliëntenraad wordt regelmatig telefonisch, per e-mail of schriftelijk benaderd door cliënten of soms hun naaste familieleden. Vaak wordt dan een afspraak gemaakt, maar wellicht wordt dit jaar een inloopsprekuur ingevoerd. Dergelijke contacten zijn een zeer belangrijke bron van informatie over de knelpunten en problemen in de dienstverlening. Deze worden dan besproken met ambtenaren, doorgaans tijdens het maandelijks overleg en soms eerder.

De Cliëntenraad kan echter maar in beperkte mate iets voor individuele cliënten betekenen omdat er geen individuele belangenbehartiging mag plaatsvinden, maar kan veel vragen over zaken als bijzondere bijstand, minimabeleid, re-integratie, rechten en plichten beantwoorden en kan indien nodig doorverwijzen naar de juiste instantie (juridische hulpverlening, zorg e.d.).

De Cliëntenraad participeert in diverse formele en informele netwerken. Zo is er regelmatig contact met vertegenwoordigers van instanties op het gebied van juridische hulpverlening, met de onafhankelijk arbeidsadviseur, met andere cliëntenraden, met diverse maatschappelijke instellingen, met politici enz. Dergelijke contacten zijn een belangrijke bron van informatie in beide richtingen.

II. Verordening Cliëntenparticipatie WWB (2004)

De gemeenteraad heeft in de vergadering van 17 februari 2004 onderstaande aanbeveling over taken en bevoegdheden van de Cliëntenraad aangenomen: *"De Cliëntenraad krijgt een zwaarwegend adviesrecht, waarbij het College verplicht is alle relevante informatie te verstrekken, en wel op een zodanig tijdstip dat de Cliëntenraad in staat is een gefundeerd oordeel te vormen dat een rol kan spelen bij de besluitvorming in college en Raad. Indien het College afwijkt van het advies van de Cliëntenraad dient zij dit te motiveren, en hiervan tevens de Raad op de hoogte te stellen. De Cliëntenraad heeft het recht de Raad gevraagd en ongevraagd te adviseren."*

Artikel 1. Begripsbepalingen

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven.

Artikel 2. Taak, bevoegdheden, doelstelling en werkwijze

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven.

Artikel 3. Samenstelling van de Cliëntenraad

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven. De Cliëntenraad wijst hierbij op de zeer belangrijke toelichting bij dit artikel en is van mening dat ook die niet veranderd hoeft te worden. Het functioneren van vertegenwoordigers van organisaties moet wel beter worden, want de 'aantoonbare extra waarde' is niet altijd gebleken.

Artikel 4. Benoeming en zittingsduur

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven. Dit geldt ook voor de toelichting.

Artikel 5. De onafhankelijke voorzitter

Dit artikel en de toelichting kunnen in essentie ongewijzigd blijven.

Artikel 6. Facilitering

Dit artikel en de toelichting kunnen in essentie ongewijzigd blijven.

Artikel 7. De overlegvergadering

Dit artikel moet worden gewijzigd. Niet alleen bestaat de dienst SOZA niet meer, en is er dus geen dienstdirecteur, maar beleid, communicatie en uitvoering zijn nu verspreid over meerdere concerndirecties, afdelingen en teams. Het is daarom noodzakelijk dat het college een ambtenaar voor het overleg aanwijst die

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W.

met alle relevante onderdelen van de gemeentelijke organisatie in contact staat en goed op de hoogte is van wat er aan beleid, voorlichting en uitvoering wordt voorbereid, zodat de Cliëntenraad tijdig kan worden geïnformeerd en om advies kan worden gevraagd.

Artikel 8. Informatievoorziening

Dit artikel moet worden gewijzigd. Het bij het vorige artikel genoemde m.b.t. De gemeentelijke organisatie is ook hier van toepassing.

De Cliëntenraad heeft moeten ervaren dat de informatievoorziening nogal eens tekortschiet en heeft dikwijls relevante informatie uit bijv. de pers en belangrijke documenten, waarover de Cliëntenraad niet was geïnformeerd, van de gemeentelijke website moeten halen. Dit geldt ook voor bijv. brieven, antwoorden op (technische) vragen of memo's van de wethouder aan de raadscommissie met belangrijke informatie over de beleidsterreinen werk en inkomen. In de toelichting bij dit artikel was de zin "*Goede informatievoorziening is essentieel voor het functioneren van de Cliëntenraad*" niet zonder reden opgenomen. Helaas was en is niet iedereen binnen de gemeentelijke organisatie hiervan doordrongen. De Cliëntenraad betreurt dit gebrek aan internalisering van de cliëntenparticipatie WWB.

Artikel 9. Verplichtingen

De Cliëntenraad heeft helaas moeten constateren dat het college zich niet altijd aan de verplichtingen houdt, zoals ook hierboven (art. 8) al vermeld. In een aantal gevallen kan dit veroorzaakt zijn door de reorganisatie 'Anders Werken'. De Cliëntenraad is van mening dat een aantal bepalingen moet worden aangescherpt, met name waar die betrekking hebben op de informatievoorziening en adviesaanvragen. De rest van de bepaling kan ongewijzigd worden gelaten.

a. De Cliëntenraad adviseert over zowel beleid als uitvoering, en daarin schuilt een belangrijke extra waarde. Over de onderwerpen en documenten waarover advies moet worden gevraagd bestaat soms echter onduidelijkheid. Dit kan tot irritaties en zelfs conflicten leiden. Er moet daarom een betere afbakening komen.

b. Het college heeft nogal eens verzuimd een adequate schriftelijke motivering van een afwijzing van een advies te geven, iets dat ook leden van de gemeenteraad is opgevallen. Meerdere malen ontving de Cliëntenraad geen reactie van het college en moest deze van de gemeentelijke website worden gehaald. Echter, te vaak maken advies en reactie geen deel uit van de stukken zoals ze op de gemeentelijke website ter beschikking worden gesteld. Ook de gemeenteraad ontvangt bij de raadsstukken niet altijd de adviezen van de Cliëntenraad en de reacties van het college.

In de toelichting wordt ingegaan op twee speciale documenten waarover de Cliëntenraad in een vroeg stadium wil adviseren: de hoofdstukken werk & inkomen in de perspectiefnota en de begroting, voor zover deze betrekking hebben op nieuw beleid of een andere uitvoering. Het college heeft zich niet altijd gehouden aan het compromis hierover. De oorzaak lag toen bij de interim-directeur die kennelijk niet goed geïnformeerd was.

c. De leden van de Cliëntenraad hebben uiteraard ook plichten. In de toelichting staat dat het nadrukkelijk ook de bedoeling is dat alle leden zo veel mogelijk contacten onderhouden met cliënten. Helaas heeft de Cliëntenraad moeten constateren dat dit met name bij enkele vertegenwoordigers van organisaties niet het geval was. Daarnaast bestaan in sommige gevallen twijfels over de terugkoppeling naar en van hun organisaties. Het is de bedoeling hier nadrukkelijker op te wijzen.

Van leden van de Cliëntenraad mag ook verwacht worden dat ze ook zelf hun kennis en deskundigheid bevorderen. Dit was helaas niet bij iedereen het geval. In deel III zal hierop nader worden ingegaan.

Artikel 10

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven. Het maximaal uitgekeerde presentiegeld mag op jaarbasis echter niet boven de vrij te laten onkostenvergoeding voor bijstandsgerechtigden komen.

Artikel 11

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven.

Artikel 12

Dit artikel kan in essentie ongewijzigd blijven (behalve de data).

Aanvulling nodig: de (juridische) aansprakelijkheid moet worden geregeld, in ieder geval voor bestuursleden die namens de Cliëntenraad verplichtingen aangaan. Daarnaast moeten ook andere leden onder een vrijwilligersverzekering vallen, zodat uit het lidmaatschap van de Cliëntenraad geen ernstige nadelen kunnen ontstaan.

III. Voorlopige conclusies

Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de huidige opzet van de Cliëntenraad SoZA en het overleg niet gewijzigd hoeft te worden. Sterke punten zijn o.a.:

- Onafhankelijkheid (geen onderdeel van de gemeente en geen vehikel van organisaties);
- Meerderheid van de raad bestaat uit cliënten;
- Spreekuur met ervaringsdeskundigen (wekt vertrouwen en is laagdrempelig);
- Signalering knelpunten en problemen in beleid, uitvoering en communicatie;

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W.

- Participatie in plaatselijke, regionale en landelijke netwerken van cliënten- en andere maatschappelijke organisaties;
- Advisering over beleid en uitvoering vanuit cliëntenperspectief en de praktijk (aanvulling op informatie van o.a. SZW, VNG, Divosa, ambtenaren enz).

De mede door de reorganisatie 'Anders Werken' veroorzaakte problemen met betrekking tot de informatievoorziening en advisering zullen echter moeten worden aangepakt. Ook zouden de contacten met de wethouder Werk en Inkomen kunnen worden verbeterd. Daarnaast zal ook de Cliëntenraad een aantal verbeteringen moeten doorvoeren, waaronder meer deskundigheidsbevordering (ook in verband met het verloop van leden), nog betere contacten met de achterban (zoals bijeenkomsten in wijken en buurten), actiever streven naar het betrekken van jongeren en allochtonen (maar de kwaliteit moet voorop staan).

IV. Andere ontwikkelingen

1. Gemeentelijke samenwerking

Al enige tijd zijn de 'sociale diensten' van Leiden en Leiderdorp gecombineerd. Leiderdorp heeft echter geen Cliëntenraad SoZA. Het zou dus voor de hand liggen om één (gezien de getalsmatige verhoudingen) Leiderdorpsse cliënt uit te nodigen zich bij de Leidse Cliëntenraad SoZA aan te sluiten. Echter, de gemeenten hebben wel hun eigen beleid en dan zou de merkwaardige en ongewenste situatie ontstaan dat burgers advies uitbrengen aan een college of gemeenteraad van een andere gemeente dan die waarin zij zelf wonen. Het alternatief in zo'n constructie is dat alleen die ene Leiderdorpsse vertegenwoordiger de gemeente Leiderdorp adviseert en in die gemeente de politiek actief volgt en benadert, en geen bemoeienis hoeft te hebben met het Leidse beleid. Met het oog op beleidsadvisering zouden daarom twee aparte cliëntenraden te verkiezen zijn. Het zou dan onderzocht moeten worden of aan interne vergaderingen en overlegvergaderingen over uitvoeringspunten een kleine delegatie aan de Cliëntenraad SoZA toegevoegd zou kunnen worden. Het is nu niet goed te overzien of dit in de praktijk werkbaar is.

2. Wsw

De nieuwe Wsw verplicht gemeenten tot een vorm van cliëntenparticipatie. In 2007 schreef de Cliëntenraad SoZA aan de leden van de commissie Werk & Financiën over de verordeningen Wsw:

In de nota van het college wordt een aantal varianten voor cliëntenparticipatie genoemd. Een daarvan is een gezamenlijke Cliëntenraad WWB en Wsw. De Cliëntenraad SoZA heeft hierover enige tijd geleden gesproken en wijst zo'n gezamenlijke cliëntenparticipatie af. (...) Er zijn te weinig overeenkomsten tussen de Wsw en WWB, maar ook tussen de doelgroepen, en de Cliëntenraad SoZA houdt zich met een breder scala van onderwerpen bezig. Wsw'ers zijn bovendien werknemers (met een CAO) op wie het arbeidsrecht van toepassing is en die o.a. in de ondernemingsraad een vertegenwoordiging hebben. Wat dan rest voor een cliëntenraad Wsw zijn de behartiging van de belangen van Wsw-geïndiceerden zonder arbeidsplaats (in algemene zin) en de beleidsadvisering Wsw. Daarvoor zou naar onze mening een aparte cliëntenorganisatie moeten worden opgericht. Op geselecteerde specifieke punten is er dan altijd samenwerking mogelijk (...).

De Cliëntenraad wijst er in dit verband verder op dat WWB'ers een fundamenteel andere relatie met de gemeente hebben (incl. wat betreft handhaving, sancties enz.) dan Wsw'ers. Daarnaast wordt de Wsw uitgevoerd door DZB en zou die organisatie dus het aanspreekpunt en overlegorgaan voor Wsw-uitvoeringskwesties moeten zijn, terwijl dat voor de Cliëntenraad SoZA uiteraard WIZ is. Het Programma Versterking CliëntenPositie (VCP, een initiatief van de Chronisch zieken en Gehandicapten Raad en ouderverenigingen van mensen met verstandelijke beperkingen) is eveneens voorstander van een aparte Wsw-raad en noemt in de voorbeeldverordening Cliëntenparticipatie Wsw vooral thema's voor overleg en advies die uitsluitend betrekking hebben op Wsw-beleid en -uitvoering)*. Op bepaalde punten is uiteraard samenwerking tussen beide raden mogelijk, maar het verdient aanbeveling om die op initiatief van beide raden te laten ontstaan.

3. Locatie werk en inkomen

Hierin werken gemeenten en UWV samen op het gebied van de uitvoering van wet- en regelgeving op het gebied van werk en uitvoering (WW, WWB enz.). Een vertegenwoordiger van de Cliëntenraad SoZA participeert in een overleg met andere cliëntenraden en onafhankelijke arbeidsadviseurs over invloed van cliënten op (vooral) de uitvoeringspraktijk van de LWI.

4. Participatiebudget

In het participatiebudget worden het WWB-werkdeel, de budgetten voor inburgeringsvoorzieningen en de middelen voor volwasseneneducatie gebundeld. De Cliëntenraad adviseert regelmatig over re-integratiebeleid en -uitvoering, en zal een van de organisaties zijn die over een Leidse invulling van de ontschotting van deze budgetten advies zal kunnen uitbrengen. De raad ziet hierin geen reden om de opzet van de Cliëntenraad te

De Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden behartigt de belangen van klanten van de gemeente Leiden op het gebied van werk en inkomen in algemene zin en adviseert de gemeenteraad en het college van B&W.

wijzigen, wel om goede contacten te onderhouden met diverse maatschappelijke organisaties en belangenverenigingen.

5. Commissie fundamentele herbezinning Wsw (cie. De Vries)

In oktober vorig jaar bracht deze door de regering ingestelde commissie een rapport uit met daarin o.a. de aanbeveling om meer mensen 'met een beperking', maar zonder Wsw-indicatie, aan werk te helpen. De aanbevelingen houden een verdere ontschotting van middelen in. Het is echter niet duidelijk of en hoe dit vorm gaat krijgen. De FNV wil bijv. de geldstromen voor daadwerkelijk gehandicapten vooralsnog gescheiden houden van die van mensen die om andere redenen een afstand tot de arbeidsmarkt hebben. De kabinetsreactie van 13 februari is voorzichtig. Er komen enkele proefprojecten en de afbakening van de doelgroep en systematiek van de indicering zijn nog niet duidelijk. Vooralsnog ziet het kabinet in het rapport een '*waardevolle denkrichting*' en '*aanknopingspunten*'.

De Cliëntenraad zal uiteraard de vinger aan de pols houden maar aangezien er geen nieuwe wet- en regelgeving is, hebben de voorstellen vooralsnog geen concrete gevolgen voor cliëntenparticipatie.

Noten

)* Uit de voorbeeldverordening Cliëntenparticipatie Wsw, Artikel 3 - Beleidsterreinen

In het kader van de cliëntenparticipatie Wsw wordt de Wsw-raad onder andere betrokken bij het gemeentelijk Wsw-beleid en de volgende onderwerpen:

- visie van de gemeente ten aanzien van de invulling van de doelstelling 'de cliënt centraal en waar mogelijk werk bij een gewone werkgever';
- verordeningen Cliëntenparticipatie en PGB, en eventuele andere verordeningen;
- wachtlijstbeheer;
- beleid van de gemeente om werkgevers actief te benaderen voor het beschikbaar stellen van werkplekken voor begeleid werken;
- beleid m.b.t. behoud verworven vaardigheden wachtende Wsw-gerechtigden (sluitende aanpak);
- keuze begeleidingsorganisaties voor mensen die begeleid willen werken zonder gebruik te maken van het PGB;
- gemeentelijk beleid inzake de kwaliteit van het werk in beschutte omgevingen dan wel de rol die het bestuur van de WGR hierbij speelt. De OR heeft hier een ook rol in de richting van de directie van het sw-bedrijf;
- gemeentelijke verantwoording met betrekking tot gemeentelijk Wsw-beleid;
- financiële verantwoording gemeente met betrekking tot de Wsw;
- gemeentelijk beleid met betrekking tot benutten faciliteiten sw-bedrijf voor andere groepen;
- beleid gemeente met betrekking tot verwijderen van wachtlijst Wsw bij weigering 'passend' werk aanbod door gemeente;
- de Wsw-raad mag adviseren over de klachten- of bezwaarprocedures en regelingen.